

*KISS LÁSZLÓ**Fénykép*

Lehetett bármilyen nap, feladva bármilyen lecke, ebéd végeztével nyomban a hátsó udvarba vonultam, hogy ellenőrizzem a lőállásokat, az ütegek fölszereltségét, hogy gardírozzam a rám bízott ezredeket, és közöljem velük az aznapi ukázt, de mindig igyekeztem jószívű göré, rendes bajtárs maradni, és emberségesen bántam a szakaszommal, nekem egyre ment, hogy közkatona-e vagy tiszt az illető, közösen védtük a portát,

az egyik fässzín volt a harckocsik depója, a másikban a megfáradt hadtestek húzták meg magukat a szanitékkel, dédnagyanyámék hátsó udvari kiskonyhájába az ellátásért felelős alkalmazottak spájzolták be a bespájzolnivalót, nehezebb időkre, a műhely a logisztikai bázis szerepét töltötte be, és bár az ölban mindig dörzsölte egy-egy jópofa sertés az oldalát a keresztlécekhez, valamire azt is lehetett használni, ha épp háború volt, meg a tyúkok ketrecét is,

és amikor körletbejárás következett, Morzsi farkcsóválva ügetett mellettem, így viszonylag kevés sansz nyílt csaholni a nagyanyámhoz érkezőkre, mert a konyha, nagyanyám konyhája kora délután csak kivételes alkalmakkor nem látott vendéget, már ahogy a műhelyhez értem, kattant a zár, és zörgött a kapu, és vagy Szalay bácsi jött át, tojásért, vagy Erzsi, hogy közölje, megint késik a posta, és hogy nálunk mi a helyzet ezzel kapcsolatban, vagy Répási Kati néni dugta be a fejét a kattanás után a kapun, és rikácsolt, hogy megint zöldborsóleves van, és ha morog a pocak, ugorjak át nyugodtan, és hogy Terikém, ötre várlak,

de ekkor többnyire már lötyögött a tejfölös krumplileves a pocakban, és feszülten masiroztak a legények fel-alá az udvaron, és a ház döngölt falán titkos ajtók tárultak fel, amelyeken keresztül felfegyverzett katonák özönlöttek a gyepre, és megszállták a szilvafák alatti területeket, megbújtak a paradicsomtőkék oszlopai között, és a körtefa lombjának ernyője alatt földre hasalva várták, mikor csaphatnak le a palánkon át behatoló ruszókra,

én általában az üstnél napóleonkodtam, ezért csak ritkán kerültem a sorban érkező vendégek látóterébe, Vargáék például, nagyapa munkatársai, minden héten legalább kétszer tették tiszteletüket, és vaskos mappákkal a hónuk alatt érkeztek, meg legurítottak egy laza fröccsöt, és ha otthon volt, nagyapa kísérte ki őket, egy-egy ügyfél is bekopogtatott olykor, vagy Eisemann Jóska bácsi, aki ritkán jött, de ha ott volt, tisztességesen ott volt, és teli szájjal szónokolt, hogy a börtön, hát az is közintézmény, azon is túl kell esni mindenkinek, nem igaz, fiacskám, és ka-

csintgatott rám meg a sámlira, amin ültem, hogy milyen fasza poén volt, és nagyanyám szívből kacagta, amitől Eisemann Jóska bácsi vérszemet kapott, és sorra vette, ahogy minden alkalommal, a betegségeit, vakbél, szívnagyobbodás, és nagyanyám is megtalálta a helyét ebben a világban, hogy ő azt gondolja, a ritmusszabályozóval most már talán könnyebb, bár dagad a lába, meg viszket a hasa, felgyúrta a pulóvert, és mutatta, hol viszket, amire Eisemann Jóska bácsi szakértőn bólogatott, és hogy a felesége, de hagyják is, javasolta, hagyjuk ezt, Terikém, és hogy, á, és verje meg az isten, és ültek szótlánul, szegényesen kattogott a másodpercmutató a kakukkos óra lapján, az üres kalitka szomszédságában, és volt, hogy rájuk sötétedett, mire nagyapa hazaért, és ment a nagy egymás nyakába borulás, és előkerült a spájzból az oldalas meg a tokaszalonna, és lehetett fröccsözni estig,

állandóan jöttek hozzánk, néha az volt az érzésem, nagyapának nincs is igazi munkahelye, máskülönben miért tért volna aludni olyan hamar esténként, többnyire azonnal a híradó után, hogy aztán annál korábban ébredjen, lehetetlen időpontokban, amikor még pecázni menni se volt érdemes, kettőkor, fél háromkor lökte ki az ágy, és elfoglalta a konyhát, újságpapírt terített a viaszosvászonra, és a kislámpa fényénél folytatta az előző este félbehagyott munkát, halomban állt a papír a kiszolgált konyhaasztalon, és volt ott két-három szemüveg, és tollak, rengeteg újfajta, színes toll, és egy gyönyörűen metszett fémtoll, és ott volt az asztal lábánál a szódásszifon, ha a savanyú fröccsnek jön el az ideje, és ha a kakukk ötször kikattogott az odújából, újból ledőlt egy *órácskára*, és aztán végre kezdetét vehette a nap,

de arra, hogy valójában nincs hová járnia munkába, élesen rácsófolta a látogatás, az a rendkívüli osztályfőnöki óra, amit Marci bácsi a helyi húsipar feltérképezésére szánt, és amiből egyetlen árva óra helyett futballmeccsnyi kétszer negyvenöt perc lett,

lány őszi eső permetezett, amikor az iskolabusz befordult a húskombinát parkolóterébe, Vencel bá, a fűtő bevágta a kéziféket, s miközben egyenként, mint a földet ért helikopterből kiszállingózó deszantosok, elhagytuk a járművet, morcosan fürkészte a környéket a vezetőfülke megfigyelőállásából, majd miután maga is lekecmergett, és mintha egész nap vezetett volna, hügyozós terpeszben megállt az órbódé mögött, még egyszer jó alaposan körbeszimatolt, amit mi már nem láthattunk, leszámítva Bécit, aki a hűtőház miatt visszaugrott mackófelsőért, de zárva találta a buszt, ő mondta, hogy Vencel bá alighanem megint szagot fogott, régóta gyanítottuk ugyanis, hogy a fűtőknek egyetlen, a gyereknél is rettegettebb ellensége van, a kutya,

mert az ő feladatuk volt távol tartani az állatokat a diákságtól, ők voltak a suliban a Baywatch, és valahányszor kóbor eb téblábolt az udvaron vagy a kézilabda-

pályán, vagy szaglászott a biciklitárolónál és a szünetre érkező alsósokat üdvözölte, Vencel bá meg a kollégája, a pajeszos Karcsi bácsi úgy hajították ki a suli előtti zöld placra a megrémült jószágot, hogy nyekkent, de néha volt isten, és megszökött előlük az eb,

egyszer egy vérszomjas foxi után vetették magukat, a második emeleti ablakból követtük az eseményeket, láthatóan mindkettejüknek szarul esett a nekiveselkedés, de fel volt adva a lecke, szaladtak a kézilabdapályán, tolt a két nagy segg a két behemót testet, és belegázoltak a távolugrógödörbe, ami fentről homokozónak tetszett, pedig nagy versenyeket megélt gödörről volt szó, egyszer Bence is részt vett egy délutáni viadalon, és mesélte, hogy jött egy lány vidékről, aki jól ugrotta a távot, de selypített, és mondta neki Bence, hogy figyelj, te nem is versenyezhetnél, selypítesz, amire a lány gyűlölettől szikrázó szemmel vágta oda, hogy nem isz szelypíték, de ezt a történetet Vencel bá tutira nem ismerte, és eléggé rutintalannak is bizonyult távolugrásban, mert a vállalkozókedv, ami a távolugrógödörbe hajszolta, nélkülözött bizonyos józan megfontolásokat, és landoláskor megcsúszott a párától nedves homokon, a tesiteremből épp sípszó harsant, és Vencel bá borzasztóan eltakart, a hátára esett, akkorát zuhant, akár egy jól tele-tömött krumpliszák, miután a traktor platójára dobták, lazán, vállról,

ami a Gerendás Ferinek sose sikerült, pedig testépítőnek készült, gimis korától gondosan építette a testét, már egyetemre jártam, amikor felajánlottam neki, hogy kinézhetne néha a krumpliföldre, ott például eléggé meg lehet adni a testnek, amit kíván, ráadásul fizetni se kell érte, mi több, kap egy kis lóvét este, az elszámoláskor, meg hát kell a munkaerő, apáék is biztattak, hogy jöhetnek a haverok, és amikor a színig rakott utánfutóval sokadjára zötyögtünk el a testépítők szalonja előtt, akkor kattant be, hogy hát a Gerendás Feri, az tuti jönne, és nyélbe ütöttük az üzletet, meg hozta a két haverját, amin eléggé csodálkoztam, mert valahányszor elautóztunk ezzel a színig rakott utánfutóval a szalonnál, a boltív alatt ácsorgó, röhögcsélő tagokat látva mindig az volt az érzésem, ezek valójában szarnak a krumplira, nem érzik azt az erőt és azt a brutális vitalitást, ami egy-egy megtépett bőrű, rózsás húsú krumpliban van, abban a melóban, amit a szedés ideje alatt reggeltől estig lezúzunk, és ebben, hogy a Gerendás Feri vállalta a besegítést, volt valami biztató, hogy van esély közel hozni egymáshoz a testépítőket és a krumplit, de a Gerendás Feri haverjai a harmadik kör után már nyüzsítettek, és könyörögtek a szabadon bocsátásért, meg hogy egyébként is dolguk van, és miután délben a melóvezető Kónya leszámolta a kezükbe a kevéske juszt, úgy porzott utánuk a Simson, hogy a platón rakodó Hullámos szájában kialudt a félig szívott cigi, de a Gerendás Feri becsületesen végignyomta a napot, és este azzal váltunk el, hogy reggel akkor a tónál, hatkor, de nem jött, se másnap, se harmadnap,

a Gerendás Feri is szurkolt, látva Vencel bát, aki lábával a levegőt rugdalta, hátha fölpattan, de inkább csak mélyebb nyomot vájt magának a homokba, és látszott,

hogy marhára idegbeteg ettől az ő bénázásától, meg hogy nyilván figyelik, valaki megjegyezte, hogy a produkcióhoz minimum rövidgatya és futócipő dukál, meg trikó, mások tiltakoztak, ősz van, megfázhat, valaki fényképezőgépet követelt, Ilka néni pedig, a rajztanár, miután a határozott felszólítás kudarcot vallott, a függönynek dőlt, és elnézőn mosolygott, és másodpercekre fényt kapott az iskola udvara, egy barátságos fénynyaláb a terembe is beszökött, élesen ragyogott a gabonakalász a keretben, a tábla fölött,

és vállvetve buzdítottuk Vencel bát, aki olyanképp idéetlenkedett, mint a bogarak, amikor egyet-kettőt azzal kínoztunk a téren, hogy a páncéljára fordítottuk, ezt tette Vencel bá is, a hájpáncélján fekvő rugdosta a légteret, Bence azt mondta, őt gyerekkorában azzal szívatta a nagyapja, hogy szaloncukrot tojik a disznó, perzselés alatt, vagy amikor kikapják a beleit meg a többi cuccot, már nem tudja, de hogy nem volna meglepődve, ha most Vencel bá is tojna valami ilyet, szaloncukrot, bármit, és Vencel bá a rúgások ritmusára körbe-körbe forgott, mint a szűkgatyás gitárosok a heavy metál zenekarokban, amikor szóló van, fetrengett a homokban, mert vitte a lendület, a kutyagyűlölet lendülete,

és közben Karcsi bácsi felszívódott, eltűnt a szemünk elől, az volt a sejtésünk, hogy a tornacsarnok mögötti bukszusba csalta be a foxi, és épp farkasszemet néznek egymással, Karcsi bácsi taktikát vált, letérdel, mintha fohászkodna, és barátságos gesztusokkal iparkodik magához édesgetni az ebet, a foxi lefékezett ugyan, de átlát a szitán, és hagyja, hogy az önbizalmat nyert Karcsi bácsi közelebb kúszson, alig észrevehetőn remegnek a damilfeszes izmok, a pillanat súlyosan lélektani, és ahogy Karcsi bácsi rávetné magát, a foxi egy szökkenéssel odébb is röpren, és vélhetően kisurran a dróthálón, a biciklitárolónál keletkezett résen, amit, a lyukat, nagyjából a Béci számlájára írta a vezetőség, mert egy éjszaka bejöttek a lakótelepi arcokkal a suliba, és a kézilabdapálya közepén raktak kisebb tüzet, matekfüzetből meg kémiakönyvből, a lényeg a parázs volt, mert azon süljöl a szalonna, és hajnali háromig cigiztek, akkor ugyanis már indulni kellett, erre szólította fel őket Nyerges, aki ugyanúgy idejárt egy darabig, de hamarabb abba kellett hagynia a sulit, vagy átírátták máshová, ezt sose lehetett pontosan tudni, elnézést, fiúk, kocogtatta meg udvariasan a Béci hátát Nyerges, és amikor Béci hátranézett, mindjárt föltűnt neki, hogy egy sötét egyenruhás alak magaslik mögötte, akit pillanatokra megvilágít a matekfüzetből meg kémiakönyvből rakott máglya lobogása, és ekkor egyértelművé vált az is, hogy ez a sötét egyenruhás alak valójában hárman van, pontosabban négyen, mesélte Béci, mert nyolc bőrcipőt látott csikordulni a szemcsésre aszfaltozott pályán, miután megkapta a tockost, és oldalt fordított fejjel, hason feküdt a büntetőkör csíkján, nyolcat, illetve még azt a kettőt, amelyik a tüzet taposta el, de akkor már a szájszegletébe csurgott a vér, az orra vére, elment a kedve a számolástól, meg egyébként is rühell számolni, mesélte röhögve három héttel később a téren, a lakótelepi arcok meg egyetértően bólogattak, hogy ja, négyen voltak, de az is lehet, hogy öten,

és az ugrás, a foxi szökkenése után Karcsi bácsinak csupán a sápadt fagyalcsoport marad, azt markolássza, és vinnyog dühében, addigra azonban Vencel bá is odaér, bosszankodva porolja a barna köpenyt, amit mindig visel, amikor fűt, és Karcsi bácsi föltápáskodik, megtörli bikavérszínű arcát, és lihegve Vencel bára kacsint, és úgy kacsint oda, hogy végtelenül ideges, és mindenkinek a kurva anyját, de ezzel a vagány kacsintással egyben azt is iparkodik érzékeltetni, hogy ugyan már, nem kell ezt annyira komolyan venni, és hogy lényegesebb elintéznivaló is akad itten, mint ez a céltalan kergetőzés, amit végül is szórakozásnak is föl lehet fogni, könnyű lazítás uzsonnaidőben, és megtépázottan vonul az elitalakulat a mogorván zakatoló kazánok közé,

és ha odahaza néha eszembe jutott Vencel bá, mindig úgy gondoltam rá, hogy lefekvés előtt kicsit megmarkolja az asszonyt, majd miután az elalszik, Vencel bának még órákig nem jön álom a szemére, nyitott szemmel fekszik a nászágynban, moccanatlan fürkészi a mennyezetet, és azt sziszegi: kibaszott kutyák,

és szétnyílt a fotocellás ajtó, és a portás tisztelgett, amikor nagypapa öltönyben elénk sietett, és betessékelt bennünket a szűk folyosóra, ami az előteret jelentette, sose láttam ilyen kedvesnek, egyenként kezelt a srácokkal, és meg-megsimogatta a copfokat, és kérdezte, mit tudunk a kombinátról, jártunk-e már valaha itt, nem, nem jártunk, és elindultunk fölfelé, az irodákhoz, meg nagypapa irodájához, nyiszogtak a bőrcipők a műmárvány lépcsőkön,

érdemes szemügyre venni a falakat, javasolta nagypapa, mert a falakon a feldolgozás fázisait szemléltető kellemes tapintású plakátok voltak, és az egyik fordulóban egy jellemző ábra függött, ami odahaza is megtalálható volt, a műhely falán, a fűrészgépnél, afféle fantomfotó a sertésről, rajzolt kép, rózsaszín árnyalattal, a sertés mint olyan,

mert nézzük csak meg, hogyan épül fel az állat, hogy például, paskolta meg Béci tarkóját, mi az a tarja, és hogy a csülök nem az egész láb, és tudtuk-e, hogy a comb felső darabját rózsának hívják a hentesek, vagy hogy mi az a frikandó, és mi fán terem a dió, ami ez esetben nem az, amire kapásból gondolunk, hanem a comb elülső része, és hogy aki azt az isteni karajt eszi otthon, az innen, bőkött a képre nagypapa, valamint az innen metszett húst fogyasztja, és szereti-e valaki a csülköt, amire hangos zsvvaj támadt, mert többen ráharaptak a parizer témára, hogy is van ez, hogy akkor mi is kerül bele pontosan, de nagypapa csak legyintett, mintha a parizer említésre méltó se volna, mintha nem volna érdemes szót pazarolni rá, odakinn kamionok zörögtek, sziszegett a légfék,

és újból tessékélés következett, és ezúttal egy tágas szobában találtuk magunkat, ami az ő irodája volt, egy kontyos nő szolgálatkészzen ügyködött a tárgyalóasztalok körül, és mosolyogva köszöntött bennünket, az egyiken hatalmas tálcák voltak, a tálcákon hosszú, ovális kolbászszeletek, és puha kenyér, a másik tárgyalóasztalon üdítők sorakoztak, meg szódászfifonok, és felismertem a nyúlját, ami

odahaza nagyapa kedvence volt, és egy külön asztalon voltak kiterítve a prospektusok,

és az osztály nekiesett a felkínált uzsonnának, Marci bácsi utólag, amikor összefoglaltuk a látogatás tanulságait, és levontuk a földrajzon is hasznosítható konzekvenciákat, haragosan jegyezte meg, hogy leszerepeltünk, és szégyellhetjük magunkat, mert úgy viselkedtünk, mint az állatok, mert ez nem étkezés volt, hanem zabálás, amit én, jöllehet nem tettem szóvá, kikértem magamnak, különösen, hogy igyekeztem visszafogni magam, és csak kétszer, de háromnál biztosan nem többször jegyeztem meg a srácoknak, hogy az ott, a folyosó végén Hack Tóni bácsi, még szép, hogy ismerem, jár hozzánk, vagy hogy ezt a szobrocskát nagyapa főntről kapta, mert járnak nála ilyen hivatalosságok is, delegáció, meg ő is rengeteget utazik, például többször ült már repülőn, tetejében enni sem nagyon ettem, a kolbász örömét meghagytam a többieknek,

és tekintetem többször az ablakon túra tévedt, ahol a sportpálya terült el, nagyapa szobájából csak az edzőpályák látszottak, valamint egy szeletke a nagypálya lelátójából és a hangosbemondó hangszórója, de az edzőpályák tisztán, a salakmotoros és a rá merőlegesen fekvő két kisebb játéktér, a hepehupás focipályák, amelyeken én is edzettem évekkal azelőtt, de abbahagytam, mert rá kellett jönnöm, hogy ahhoz, amit ezek a szikár csontozatú fiúk, akiknek egy része a nevelőotthonból jött, focin értenek, valójában semmi közöm, mert úgy csúsztak-másztak, mint akiknek nincs vesztenivalója, és olyan sprinteket vágtak le százon, hogy sutba dobhattam a suliban elért eredményeimet, itt, ezek között az acélos srácok között szarnak se hívták a nagyszerű galoppjaimat, amikkel tönkrevertem az otthoni erőket rövidtávon, és nem lögyöbölték a lasztit, mint mi a házunk előtt, ha tétmeccseket játszottunk, hanem sístergős, alattomos bombákat küldtek beadás gyanánt, és amikor az egyiket megkérdeztem, hogyan kell nagyot rúgni, azt felelte, rúgjál te is nagyot, és ment becsúszni, és annak ellenére felhagytam a focival, hogy az edzőpályáról nagyapa irodájára láthattam, s bár a közel száz ablak közül egyikre se tudtam volna rámutatni, hogy ez az, megnyugtató volt a közelsége, és jólesett az a rettenetes szag, ami valóságos felhőkben ereszkedett a pályák fölé, a vágás szaga volt ez, a megpörkölődött sertésé, az üresre boncolt állatok véres szaga, és a csontliszté, ez kavargott a sportpálya fölött, amikor edzetünk,

és nem győztem csodálkozni nagyapán, amint alázatosan magyaráz és mesél, és hogy tetőtől talpig öltönybe van bújtatva, és milyen szép ezüstösek a hajszálai, elegánsan igazítja a feje búbján, és hogy ez az egész fizimiska nagyanyám ízlését mutatja, az ő gondosságát őrzi a simára vasalt világoskék ing, a pontosan kötött nyakkendő, és eszembe jutott, hogy nagyapával egyszer interjújt közölt a helyi lap, mert a húskombinát sikertörténet, és ebben az interjúban nagyapa azt mondta, a feleségem nélkül félemler volnék, és mosolygós képet mellékeltek róla a hasábnyi szöveg mellé, és nagyanyám a hírlapnak ezt a számát úgy tette elem

ebédidőben, mintha a szokásos apróságokról számolna be az aznapi sajtó, s mintegy félvállról vetette oda, hogy van benne egy riport, nagyapáddal, és átfutottam a szöveget, és megakadtam ennél a mondatnál,

a feleségem nélkül félelmeim volnék,

és a szemem sarkából láttam, hogy nagyanyám mosogat, és leküzdöttem az utolsó adag paradicsomos káposztát is, és éreztem, hogy gombóc van a gyomromban, és a gyomrom után a torkomban is keletkezik egy ilyen gombóc, és nyitva hagytam a lapot a cikknél, megköszöntem az ebédet, és megpróbáltam elslisszolni, kisorsanni az udvarba, kicsit megdögönyözni Morzsit, vagy ránézni a pecabotokra, és ahogy betettem a szűnyoghálót magam mögött, nagyanyám rákérdezett, olvastam-e, és hogy mit szólok, és úgy éreztem magam, mint a tolvaj, akit fülön csípnék, akár egy besurranó, akit rajtakapnak, tapodtat se tovább, színt kell vallani, és nagyanyám nem nézett rám, mosogatott tovább rendületlenül, hát, jó, feleltem,

jó volt,

és nagyapa közölte, hogy előbb meglátogatjuk az eszkimókat, úgyhogy mindenki kapja magára a pulcsiját, mert odalent bizony hús a levegő, és legvégül jön majd a csarnok,

és barátságosan kitéssékelt a csapatot a szobából, és elindultunk, teljesíteni a távot, sorokba rendeződve, fegyelmezetten,

és elnéztem nagyapa vegytiszta öltözékét, és az jutott eszembe, ha nem vagyok, aki vagyok, bizonyosan elgondolkodnék, micsoda mestermunka ez a kolbászat, és le a kalappal, mert hogy lehet így disznót vágni, meg egyáltalán, vajon hány disznót ölhetett aznap nagyapa, hogy egyetlen csepp vér sincs a ruháján, egy nyamvadt bőrdarabka vagy hájacska, a töltésre váró darált hús hagyta zsíros pacák, tényleg, bármi, mint odahaza, amikor összegyűlt a família, s az első pálinkák becsapásával már indulhatott is a vágás,

a mindenkori disznótor igazi hőse dédnagyapa volt, aki apró malackoruktól nevelte ezeket az állatokat, és ugyan ő maga sose tett rá célzást, de mogorva szótlanlásából arra lehetett következtetni, hogy végtelenül rosszul érzi magát a disznótoros napokon, és ha néha erőtlően adomázott, vagy összevetett a nászasszonnyal, míg tisztára mosták azokat a csodaszép beleket a vödörök fölött üldögélve, az a nevetés is a halotti torok kényszeredett jókedvét idézte, amikor a házigazda, akinek az édesanyját másfél órával azelőtt engedték le a sírba, kedvesen, kényszeredett mosollyal a szája szegletében tüsténkedik, sütemények, szendvics, és akivel tud, szóba áll, de legszívesebben mindenkit hazazavarna, hogy húzzatok most már a picsába, és lerogyna a díványra, és addig bögne, ameddig bele nem fájdul a feje, és ha végre eljön a megváltó főfájás, akkor ezt kompenzálандó, verné két öklével a vörösén lüktető halántékát vagy a fejét, bele a falba, mert hogy

lehet nem csupán harsányan kacagni az előszobában ácsorogva, de egyáltalán lenyelni egyetlen falatot is, ha valaki nincs többé, és tényleg, sose lesz, erre lehetett következtetni dédnagyapa szótlanóságából meg kedvetlenségéből, és dédnagyanyám elejtett megjegyzései is arról árulkodtak, hogy az ura alig aludt az éjszaka, vagy rosszat álmodhatott, mert dobálta magát, hánykolódott, és a szoktnál is korábban látott munkához, s mire az első erők megérkeztek, kifogástalanul előkészítette a hozzávalókat, a késektől a legutolsó ibrikig, mert ennek a napnak, amely voltaképpen ekkor még el sem kezdődött, tényleg ő volt az igazi hőse, de a szememben ugyanúgy hős volt apa, és a két nagybácsi, meg nagyapa, és mindenekelőtt keresztapa, az óriási izmaival, és a meghatottságig büszke voltam rájuk, mert egyedül vitték végig az összes munkafolyamatot, az ölést és a boncolást és a töltést, mert sose kellett fogadni hentest,

vagyis hát egyszer úgy alakult, hogy Boncsér mészáros is ringbe szállt a szomszéd utcából, de alaposan félreértette a feladatát, mert szinte percek alatt berúgott a pálinkától, amit úgy hívott, mellény, és az indító stampedlit egy újabb követte, majd még három, mert magyar ember és izé, és csettintett, és még egy ötödiket is ivott aztán, meg egy utolsót, mert a magyar ember utolsót is iszik, ez lett a hetedik, és a szája fölé tartotta és rázogatta a bögrét, cseppje ne vesszen kárba, majd intett, hogy sört kér, azzal elvágódott a sezlön előtt a kiskonyhában, egyértelművé téve, hogy aligha lehet rá számítani, hogy, akár a sérülésből lábadozó focistáé, kérdéses a játéka a következő órákban,

de odakinn menthetetlenül megindult az élet, mert a hősök hozzáfogtak a kitereléshez, a kiszemelt áldozat rémülten nyargalt faltól falig az ólban, és elkapták a fülét meg a farkát, nagybácsi I. a hátán serkedt szőrbe markolt bele, mialatt a lábaira rávetették a hurkot, nagybácsi II. meg kirúgta ezeket a lábakat, és így húzták és vonszolták ki az ólból az évekig dédelgetett disznót, öten küzdöttek az óriási testtel, mintha rekordharcsát ráncigálnának partra a Körösön, a román határnál, ekkor dédnagyapa görbe lábaival átbicegett a fásszínbe, és az ólat körbeölelő tyúkketrecen is keresztülcibálták már, majd egy hatalmas rántás után máris a hátsó udvaron, a garázs előtt rugdalózott és dobálta magát a földre vitt állat, és borzasztó üvöltés és sírás verte föl a környék csendjét, és a legnagyobb kaland az volt, amikor a németvárosi udvarokból jelzőkürtszerűen csattant föl a keserves bögés, a letepert disznók hisztérikus sivalkodása, és elindultam körülnézni a környező utcákban, hol vágna, kik vágna, vág-e Szalay bácsi és családja, vágna-e Braunék a Zöldi utcában, vagy igazat beszélt-e Fekete Pista pénteken, foci közben, hogy azért nem marad tovább, mert holnap a házisárkánynál, aki a nagyanyja volt, disznóölés van, és segítenie kell összerámolni a holmit, amit alapból hülyeségnek tartottam, mert én sose rámostam semmiféle holmit,

nekem felelősebb munkám volt disznóvágás idején, mert amikor apáék lefogták a kegyetlenül sivítő disznót, hogy mihamarabb elvegyék a vergődő állat életét, a fényképezőgépert nyúltam, ki volt készítve a kút kávjára a kis fekete szeménám,

nagynéném háborútűró T-alakú vakut szorongatott a kezében, ami olyan volt, mint egy hajsütő, amelyet kézben tartva bármelyik pillanatban agyoncsaphat az áram, de a nagynéném kitartón szorongatta, és egymásra néztünk, hogy mehet, és megnyomta a gombot, minek nyomán a félhomályos hajnali udvarban egy pillanatra a fény lett az úr, ijesztően éles fény volt, köríves, hatalmas fény, és nem csak a gürcölő rokonokat engedte tisztábban látni, de a kövezetre ledöntött gyönyörű, fehér testet is, a drótos sörtéket, a keszekuszán álló fogakat a tátott szájban, és látni engedte azokat az érzékeny metszett kék szemeket is, ami ennek a remekhúsú sertésnek volt, és legnagyobb döbbenetemre a villanáskor nyoma se volt a félelemnek vagy a segélykérésnek ezekben a szemekben, sehol a rémület, a pillanatokon belül bekövetkező halál bizonyossága, mert inkább hitetlenkedés volt, ami akkor ezekből a szemekből sugárzott, hideg és csodálkozó volt ez a gyönyörűséges szempár, és amennyire az apró gép bírta, szorgosan kattintgattam, és újból jött egy villanás, aztán egy következő, és így tovább, legalább hétszer vakuzott nagynéném, legalább hétszer biztosan eltaláltam a disznót, mire a süvöltés hörgésbe fulladt, a fej alá támasztott vándlingba sűrű, habos vér bugyogott, amiből úgy bekajáltam a kiskonyhában, hogy alig bírtam elvánszorogni a fényképész úrhoz, aki öt sarokra lakott, öt sarokra volt az üzlete,

keresztanyámék fölváltva sűrűgtek a kiskonyhában, híreket recsegett a rádió a falra erősített polcon, meg a Vizcayai-öböl zenéje szólt, dohos volt a kiskonyha, és zsíros, tavasszal néha tápos csirkét tároltak benne dédnagyanyámék, nyáron viszont teljesen birtokba vették, becuccolták a sezlont meg a rádiót, föltöltötték a kredencet, és ott éltek, ott fogyasztották el a reggelit, amit úgy hívtak, früstük, ott főtt sparheltnyi nagyságú kondérban a zsíros fölű húsleves ebédre, és ott vacsoráztunk, mikor hazaértem a pecából, de amikor ronggyá fociztam a lábam a sulis előtti téren, akkor is ide érkeztem meg, és csak aztán pattantam biciklire, hogy hazafelé vegyem az irányt, amikor már ők is fölpackoltak éjszakára, és odakint szétvetett lábakkal, lecsupaszítva feküdt a test, és keresztapáék föltűrt ingujjal, lendületesen pakolták ki belőle a részeket, és sercegett a vér, ahogy a májdarabkákat nagyanyámék a tepsibe kotorták, óriási dunsztosüvegből csepegő uborka, erős paprika és kisdinnye dukált a früstükhöz, de a legjobb a karfiol volt, ahogy reccsent, mintha a fogam tört volna ketté, habzsoltam hozzá a habos bélű fehér kenyeret, nagyapa viszont kizárólag szikkadtat volt hajlandó magához venni, és ha friss kenyér volt odahaza, azt is inkább megpirította a fűtőtosten, és állandóan okított, hogy neki van egy története egy fiatal legényről, és ekkor kissé fitymálón nézett, hogy ez a legény elszegődött egy módos gazdához, akinek nem csupán pénze volt, de magához való esze is, és szikkadt kenyeret adott az ebéd mellé ennek a fiatal legénynek, aki hetekig tűrt, de aztán csak kibökte, hogy valami nincs rendjén ezzel az étellel, hogy finom meg minden, de jó volna most már kenyeresebb kenyeret is enni, és ekkor a gazda kirendelte a pajtához, és rámutatott egy hatalmas kőre, emeld meg, fiam, és ez a fiatal legény fölkapta a követ,

és a magasban tartotta, ameddig a gazda rá nem parancsolt, hogy elég, és folytatták az evést, és a következő nap már omlós bélű kenyér járt az ebédhez, és aztán is, hetekig, majd hónapokig, mígnem egy év elteltével a gazda ugyanúgy ki-parancsolta ezt a fiatal legényt a pajtához, aki ezúttal meg se bírta mozdítani a követ, és elmaradt a tanulság, nagypapa üveges tekintettel marcangolta a kenyérét, aztán visszament az üsthöz, a rotyogó vízben sűrűn kavargó szalonnadarabokhoz,

és amikor a műhely felé indultam, hogy tekerjem a töltőt, meg dagasszam, gyúrjam a húst, nagypapa, aki a műhely ajtajánál cerberuskodott, ott nevelgette az abálnivalót, magához intett, s látva, hogy tiszta a levegő, amit úgy kellett érteni, hogy nagymamám nincs a közelben, felkapott egy poharat a sámliról, és mutatta a szintet, hogy eddig, és füttyörészve kavargatta tovább a testes szalonnadarabokat, amikből este bőségesen lakmározunk, amikor már hurka is került az asztalra, meg kolbász, és amikor keresztanyám újabb dunsztosüveget cipelt föl a kamrából, volt, aki ujjongásban tört ki, és fröccsent a paprika csípős leve, és maszatos lett a pulóverem a karfioltól meg az apró paradicsomtól, éppen csak elértünk a kiskonyhában, nagypapa hamisan danolászott, és sokadszor fogott neki a történetmesélésnek, hogy is volt a dolog a hét vezérrel, meg hogy ő azt nagyon megtanulta az iskolában, mert akkor alaposan megtanították, akkor, emelte fel a mutatóujját, még voltak tanárok, én meg szégyelltem magam a múltkori biológia hármasért, és bólogattam, meg törtem a szikkadt kenyérből, aztán apához fordultam, és mert nem bírtam megállni, mondtam neki, hogy micsoda remek ötlet volt ez részemről, ez a fotózás, hogy még most is előttem van az egész, ahogy elállják az olajtót, és megragadják a rémülten keringő disznót, ahogy a lábaira kerül a hurok, és vonszolják kifelé az ólból, keresztül a ganén, amit a tyúkok hagytak az elkerített kisudvarban, és földre viszik, és lent tartják a garázs előtt, és leállnak, amíg a vaku villan, előttem van a kép, ahogy szüneteltetik a produkiót, várva a kattintást, és mióta vártam erre, hogy megörökíthessem ezt a pillanatot, teljes egészében lekaptam, mondtam neki, a nagy küzdelmet, ahogy szenvednek a disznóval, mégis magabiztosan összehangolják a mozdulataikat, és hogy ő mit szól ehhez, főleg ha belegondolunk,

de nem tudtam folytatni, mert apa tekintete elkomorult, és ijesztően halkan mordult, hogy mi a faszt képelek,

és abba gondoljunk inkább bele, hogy dédnagypapa, hogy ő mit szenvedett, hogy azok az emberek, akiket télvíz idején vagy tök mindegy, mikor ráncigáltak ki az otthonaikból, és elhurcolták őket, és a bűdös isten fasza se tudja, hová, és tegyük össze a kezünket, hogy legalább néhányuk visszatért, hogy a fene a jó dolgomat, abba gondoljak bele, mit jelenthet szénbányában dolgozni olyan helyeken, amikről nekem fingom sincs, és legfeljebb a térképen tájékozódhatok a hollétükről, ha egyáltalán előveszem a térképet, mert nem erről

tanúskodik az elmúlt néhány érdemjegy, amit hoztam, nem erről, hogy én anyira elővenném az atlaszt otthon,

és most is teli pófával zabálom a hurkát, de ha csalánlevelet kéne ennem, és hogy igen, van, illetve adódhat olyan élethelyzet, amikor az ember a moslékot is megenné, igen, akár azt a fajtát is, amit etetőanyagoknak gyúrok, amikor pecázniz indulok a csatornára,

és hogy na, hát akkor, és hogy bánjunk csínján ezzel a szenvedéssel, és gondoljunk inkább a továbbtanulásra,

de hétfőn már dicsekedtem Bencének, hogy még a héten előhívják a képeket, és egy ilyen disznóvágás, az versenyhelyzet volt, ezért nem haboztam némileg cico-mázni a történéseket, hogy hát mindent azért nem fényképeztünk le, de nyugi, jó sok fotó készült, és hogy nem tudom, megmutatom-e az összest, de ahogy a disznó a kövezen fekszik, megadva magát, és öten fogják, öten térdepelnek rajta, hát az a legutóbbi, majd meglátja,

és Békési tanár úr újra felvitte a frontvonalakat a táblára, kopogott a kréta a fém felületen, és néha végigsimította a falon függő hatalmas térképet, és az antanthatalmakat az óceán felől irányította Európa szívébe, ist zu Ende, gyerekek, és még egyszer fölvezolta a tengely létrejöttének kérdéses szegmenseit, és hogy mennyire felértékelődött a hátszág szerepe, nem is szólva a lövészárkokról, amelyek, emlékezhetünk, már az első világhágykor, és hogy valamennyi külön kis birodalmat jelentett, ahol a szörnyűséges öldöklés árnyékában ugyanúgy rendezsen zajlott az élet, mintha béke volna, az emberek, így mondta, az emberek ugyanúgy vacsoráztak, cigarettáztak, nótára gyűjtöttek, és, ha a helyzet azt kívánta, szedték a sátorfájukat, akár a boldogtalan szerelmesek, így kell elképzelni, mondta, és hogy ha a Szovjetunió felől nézzük, akkor Szibéria meg a sztyeppe vidéke,

és mint annyiszor, ha elfáradtam a jegyzetelésben, kinéztem az ablakon, és újra csak a szombatra gondoltam, ahogy a sárgára pucolt állat meredten nyújtja a lábát az égnek, és keresztapa szortírozza a belsőségeket, nagynénem meg az abálnivalót cipeli az üsthöz, dédnagyapa és a nászasszony a beleket tisztogatják és fűzik fel egy rúdra, és púposra van rakva a dézsa, fűszeres szag az alacsony mőhelyben, nagyapa pedig elfordulva, mint aki röstelli, amit tesz, fölhaltja a gyűszűnyi szilvapálinkát a mőhelyajtónál, a fóliatető fedezékében,

amikor Békési tanár úr rám förmedt, hogy nem leszünk így jőban, és hogy ildomos volna iparkodni törin is, nem csak állandóan a horgászat meg a foci, erre lettem figyelmes, és hogy szelidebb hangon azt mondja, Tutajoskám, messze még a vakáció, bármennyire fáj is,

és ahogy kiléptünk a csarnok kapuján, és az őrbódnál veszteglő busz felé vettük az irányt, tele volt a fejem a bent látottakkal, azzal a szédítő nyüzsgéssel, amivel ez a szinte beláthatatlanul tágas csarnok fogadott bennünket, az egymáson hem-

zsegő disznók látványával, és nem tudtam, mire emlékeztet ez a kép, ahogy a kivégzés előtt álló állatok szűkös ketrecekbe passzírozva valósággal összepréselik egymást, és fészkelődnek, és ha hunyorítottam, hullámzott az a több ezer sertés, és ment az őrült sivalkodás, miközben a fejünk fölött egy gép hangja zakatolt, szünet nélkül, és mégis kongott a csarnok, és néha döndült valami, mintha valaki azzal szórakozna, hogy bizonyos időközönként becsapja a kaput,

a hodály túlsó felében páternoszter szalag szállította a kiszemelt példányokat, sorban, egymás után következtek a jószágok, és láthatóan nem tudtak mit kezdeni az erőnek ezzel a soha nem tapasztalt átvitelével, hogy megindul alattuk a padlat, és mozdulatlanul álltak, és túrték, hogy a futószalag az utolsó ketrecekbe vigye őket, ahonnan kisebb markológép emelte át az alélt, félhalott testeket egy külön térbe, ahol következhetett a döfés, a szívbe, és a fölszabdalás, és a helyére került minden, amit ezek az állatok már nem érezhettek, mert az utolsó cella előtt fejükre helyeztek egy fülhallgatóra emlékeztető szerkezetet, és megkapták azt az áramutést, amitől elkábultak, és kiment belőlük az erő, és úgy emelhették, ahogy akarták, és oda vethették, ahová akarták őket, amiről mi már nem szereztünk bővebben tudomást,

de azt se nagyon hallhattuk, nagypapa mit mond, mert folyamatos volt a ricsaj, és a szalag kormányrúdjánál sárga munkaruhás alkalmazottak gesztikuláltak, sisakkal védték a fejüket, és valahonnan sípszó hallatszott, aminek a hangja még akkor is a fülemben zúgott, amikor az őrbódéhoz érve, búcsúzaskor egy cigarettázó fehérkötényes fiú odavetette nekünk, hogy na, leszünk-e hentesek, mire a Gerendás Feri, aki egy fejfel kimagaslott közülünk, őszinte örömmel emelkedett szólásra, és udvariasan kijelentette, hogy igen, és hát ő az szeretne lenni, és amikor a jármű kikanyarodott a kombinát parkolójából, és surrogta a kerekek a fölázott aszfalton, akkor villant be, hogy ez a rengeteg egymásra hányt állat, ahogy magatehetetlenül vergődik és dulakodik, és a rácsokhoz gyúri egyik a másikat, ez az egész kavalkád a csontkukaccal teli pattintós tasakra emlékeztet engem, a zsi-zsegő, egymáson hempergő nyüvekre, amelyek folyamatosan mozgásban vannak, és miután horogra tűztem őket, sem hagynak fel vele, rugdalóznak, tekergőznek, és csak kevés idő elteltével, ha alaposan átáztak a vízben, adják meg magukat, és csüngnek ernyedten a szerelék végén,

esős, szerda délután volt, amikor nagynénémrel a barátságos arcú fényképész úr felé vettük az irányt,

és ahogy beléptünk, az ajtó fölé függesztett apró harang megkondult, a fényképész úr elénk perdült, és szelíden köszöntött bennünket, és megpróbálta lesegíteni nagynénémről a teveszőr kabátot, aki azonban szigorúan értésére adta, hogy időnk, sajnos, véges,

de nem tette hozzá, hogy sietnünk kell vissza, nagymamához, mert ott kérdezte ki tőlem minden délután a leckét, és nekem bőven akad még tanulnivalóm, se

technikából, se történelemből nem állok sehogy, ráadásul odakint erősen sötétedik, és hideg van,
ellenben fölhúzta a szemöldökét, és csontos mutatóujjával hármat koppantott a vitrin üveglapjára: a gépért jöttünk,
a szmena, tettem hozzá büszkén,
mire a fényképész úr a fejéhez kapott, hogy ó, és hogy pardon, gyönyörűen hullámzó, oldalra fésült ősz haja volt, és megnyugtató bennünket, hogy tudja már, miről van szó, és visszakeringőzött a polcokhoz, leguggolt, és a pult alól elővarázsolta a gépet, a szmenámat, amit keresztanyáméktól kaptam születésnapomra, pardon, mondta, és az üvegre helyezte a masinát, majd hosszú másodpercekig szemlélte, sem ő, se mi nem nyúltunk hozzá, valahol a függönyön túl konokul kattogott egy falióra, a segéd lány kartonlapokkal bíbelődött,
a fényképész úr pedig megvakarta a fejét, s egy mély sóhaj után annyit mondott, kisleány, amitől egy kicsit kellemetlenül éreztem magam, mert nem szenvedhettem a kisleányzást, ebben a gépben, folytatta nyájasan és megértően, és ekkor a segéd lány elfordult, és mintha zokogna, rázkódott a válla, ebben a gépben, mondta a fényképész úr, nem volt film,
ez, kisleány, és mutatta a csupasz belsőt, üres.

